

Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb (RSE) yng Nghwricwlwm Cymru

Y Pwyllgor Deisebau | 26 Ionawr 2021
Petitions Committee | 26 January 2021

Cyfeirnod: RS21/14886-10

Rhif y ddeiseb: [P-05-1096](#)

Teitl y ddeiseb: Dileu Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb o'r elfen orfodol o Fil Cwricwlwm 2020

Geiriad y ddeiseb: Mae Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb (RSE) yn rhan o broses o gyflwyno addysg rhywioldeb fyd-eang nad yw'n briodol ar gyfer y wlad hon. Mae'n rhywioli plant, yn methu â diogelu, yn ymddangos i'r darlennydd fel modelau o drosedd, yn cynnwys rhwystrau i ddatgelu, ac nid yw adrannau'r awdurdodau lleol sy'n gysylltiedig wedi cael hyfforddiant digonol i weld yr arwyddion o gam-drin plant yn rhywiol, camfanteisio, ymddygiad rhywiol niweidiol, a llawer mwy! Yn ogystal â hynny, mae gennym dystiolaeth bod diffyg dealltwriaeth gan y rhai sy'n ymwneud â Chwricwlwm Cymru o'r broses gyflwyno fyd-eang hon.

Gwybodaeth ychwanegol a gyflwynwyd gyda'r ddeiseb:

Rydym yn brwydro yn erbyn y ddeddfwriaeth, nid addysg. Nid oes mesurau diogelu ar waith. Mae'r ymchwil yn gwbl annigonol drwyddi draw. Dyma rai lincs i erthyglau, gwefannau a rhai pynciau ymchwil posibl sy'n ymwneud ag addysg rhywioldeb:

- [Sefydliad Iechyd y Byd - 'Standards in sexuality Education 2010'](#)
- [UNESCO - 'International technical guidance on sexuality education 2018'](#)

Mae grwpiau eraill sy'n ymgychu yn erbyn addysg rhywioldeb mewn ysgolion yn cynnwys:

- The Scottish Family Party
- Family Watch
- School gate campaign, Lloegr

1. Crynodeb

- Bydd addysg cydberthynas a rhywioldeb yn elfen orfodol o'r Cwricwlwm newydd i Gymru, yn amodol ar basio deddfwriaeth sylfaenol sy'n cael ei hystyried ar hyn o bryd gan y Senedd.
- Bydd yn ofynnol darparu addysg cydberthynas a rhywioldeb ar gyfer plant 3 i 16 oed, a hynny mewn modd sy'n 'briodol yn ddatblygiadol'.
- Mae Llywodraeth Cymru yn datgan mai pwrpas addysg cydberthynas a rhywioldeb fydd addysgu a diogelu plant a phobl ifanc. Mae'r Llywodraeth wedi derbyn argymhelliad gan Bwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg y Senedd ynghylch egluro pwrpas addysg cydberthynas a rhywioldeb yn glir, rhoi sicrwydd i rieni y bydd yr addysg hon yn briodol yn ddatblygiadol, a herio'r hyn a gyfeiriwyd ato fel 'camwybodaeth' sydd ar led ar hyn o bryd.

2. Y Bil Cwricwlwm ac Aseu

O dan y [Bil Cwricwlwm ac Aseu \(Cymru\)](#), sydd ar ei daith drwy broses ddeddfwriaethol y Senedd ar hyn o bryd, bydd addysg cydberthynas a rhywioldeb yn elfen orfodol o'r Cwricwlwm newydd i Gymru. Yn amodol ar daith lwyddiannus y Bil, bydd y cwricwlwm newydd yn cael ei gyflwyno'n raddol ym mis Medi 2022 o dan amserlen gyfredol Llywodraeth Cymru ar gyfer ei weithredu. Mae'r Bil bellach wedi cyrraedd Cyfnod 2.

Bydd y dasg o ddarparu addysg cydberthynas a rhywioldeb yn cael ei harwain gan **god statudol** y bydd gofyn i Weinidogion Cymru ei gyhoeddi o dan y Bil. Cynhaliodd Llywodraeth Cymru [ymgyngoriad ym mis Chwefror 2019](#) ar ganllawiau drafft i ysgolion ynghylch darparu addysg cydberthynas a rhywioldeb.

Ar hyn o bryd, mae gan rieni hawl i dynnu eu plentyn allan o addysg rhyw nad yw'n rhan o bwnc cwricwlwm cenedlaethol. Nid yw'r Bil yn cynnwys **hawl**

cyfatebol i rieni dynnu eu plant allan o'r addysg hon. Cynhaliodd Llywodraeth Cymru [ymgyngoriad yn ystod tymor yr hydref yn 2019](#) ar oblygiadau peidio â chynnwys hawl i rieni dynnu eu plant allan, a hynny yng nghyd-destun dull o 'sicrhau mynediad llawn i'r cwricwlwm'.

3. Rhesymeg Llywodraeth Cymru mewn perthynas ag Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb

Bydd addysg cydberthynas a rhywioldeb yn disodli addysg rhyw. Ar hyn o bryd, mae addysg rhyw yn rhan orfodol o'r cwricwlwm sylfaenol mewn ysgolion uwchradd. Mae ysgolion cynradd yn cael cyfle i'w ddysgu, ond nid ydynt yn gorfod gwneud hynny. Mae Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi [canllawiau anstatudol](#) ynghylch sut y dylid dysgu 'addysg rhyw a chydberthynas'.

Canfu adolygiad a gyhoeddwyd yn 2017 gan [Banel o Arbenigwyr Addysg Rhyw a Pherthnasoedd](#) fod y gyfraith a'r canllawiau cyfredol wedi dyddio, a bod y ddarpariaeth o dan y trefniadau presennol yn gyfyngedig, yn anghynrychioliadol ac yn anghyson. Yn sgil yr adolygiad hwnnw, [cyhoeddodd y Gweinidog Addysg yn 2018](#) y byddai'r **gofyniad cyfredol i addysgu addysg rhyw mewn ysgolion uwchradd yn cael ei ymestyn i ysgolion cynradd**, ond y byddai hyn yn 'briodol i'w hoedran' ac o dan y ffocws diwygiedig ar 'Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb'.

Bwriad Llywodraeth Cymru yw y bydd dysgwyr, drwy addysg cydberthynas a rhywioldeb, yn dysgu am fwy na rhyw mewn ystyr fiolegol, ac yn dysgu hefyd am y cysyniad ehangach o rywioldeb a'r hyn sy'n berthynas iach (ac afiach). Mae'r Bil Cwricwlwm ac Asesu yn ei gwneud yn ofynnol i addysg cydberthynas a rhywioldeb gael ei dysgu mewn modd sy'n **'briodol yn ddatblygiadol'** i ddisgyblion a phlant. Bwriad Llywodraeth Cymru yw y bydd addysg cydberthynas a rhywioldeb yn addysgu plant a phobl ifanc yn raddol am sut i amddiffyn eu hunain rhag camdriniaeth a niwed, gan wella eu **diogelwch, iechyd a lles** yn y broses.

Bydd addysg cydberthynas a rhywioldeb yn cael ei haddysgu ar draws y cwricwlwm cyfan ac fe'i disgrifir gan Lywodraeth Cymru fel "elfen bwysig o greu dull gweithredu ysgol gyfan o ran cynorthwyo iechyd corfforol, iechyd meddwl ac iechyd emosiynol a lles" (paragraff 352 o'r [Memorandwm Esboniadol](#) i'r Bil).

4. Argymhellion Pwyllgor perthnasol y Senedd

Yn ei Adroddiad Cyfnod 1 ar egwyddorion cyffredinol y Bil Cwricwlwm ac Asesu, tynnodd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg sylw at bwysigrwydd sicrhau bod y Cod drafft ar addysg cydberthynas a rhywioldeb ar gael cyn gynted â phosibl, er mwyn darparu manylion clir ynghylch yr hyn y bydd yr addysg dan sylw yn ei gwmpasu. Tynnodd y Pwyllgor sylw hefyd at bwysigrwydd dysgu proffesiynol ar gyfer athrawon.

Yn ei hymateb i adroddiad y Pwyllgor, derbyniodd Llywodraeth Cymru argymhelliad y Pwyllgor am y ffaith y dylai Llywodraeth Cymru, fel mater o frys, lansio **'ymgyrch chwalu mythau** am yr Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb a fydd yn cael ei chyflwyno o ganlyniad i'r Bil hwn', er mwyn:

- **'herio'r camwybodaeth'** sydd ar led am addysg cydberthynas a rhywioldeb ar hyn o bryd;
- ceisio **rhoi sicrwydd i rieni** ynghylch cynnwys a dull cyflwyno addysg cydberthynas a rhywioldeb sy'n briodol yn ddatblygiadol; ac
- esbonio **pam ei bod yn bwysig** i bob plentyn a pherson ifanc gael addysg cydberthynas a rhywioldeb.

Yn ogystal, derbyniodd Llywodraeth Cymru argymhelliad y Pwyllgor am y ffaith y dylai'r Cod gael ei wneud o dan weithdrefn gadarnhaol y Senedd ar gyfer is-ddeddfwriaeth, yn hytrach nag o dan y weithdrefn negyddol, a hynny er mwyn sicrhau ei fod yn destun mwy o waith craffu.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.